

Nr 162.

Av herr **Christiernson**, om skrivelse till Kungl. Maj:t angående upphörande av biskops självskrivna eforusställning.

Då 1904 års stora läroverksreform förelåg till behandling i Andra kammaren förklarades det från statsrådsbänken av dåvarande ecklesiastikministern C. von Friesen, att det föreliggande förslaget utgjorde *en början* till läroverkens sekularisering. Genom det då av Riksdagen antagna förslaget bröts domkapitlens historiska överhöghet över läroverken och en central styrelse trädde i deras ställe. Emellertid tog man, som så ofta, då i vårt land nya vägar i administration och lagstiftning skola tagas, icke steget fullt ut med ens utan lät, som en sorts soulagement, biskoparna tills vidare bibehålla en del av domkapitlens forna inflytande i huvudsakligen bagatellsaker. Förgäves har man väntat, att, sedan det framgått att den då upprättade överstyrelsen efter en flerårig prövotid visat sig fullt vuxen de förväntningar, som ställdes på densamma, få motse från Kungl. Maj:t förslag till fullständigt avskaffande av biskoparnes eforala myndighet. En ej obetydlig majoritet i Andra kammaren har vidare år 1910 gjort ett uttalande i denna riktning.

De förhållanden som inbegripas i den nuvarande eforusmyndigheten äro, som sagt, till en väsentlig del rena bagatellärenden såsom t. ex. att efter förslag av rektor fastställa ordningen för kyrkobesöken, att utsätta dag för terminens början och slut samt årsexamen, att utse ordförande i styrelse för samskola o. dyl., därjämte äger eforus att »ha uppsikt över de allmänna läroverken i stiftet och särskilt över det sätt, på vilket kristendomsundervisningen vid dem handhaves, samt att för sådant ändamål besöka läroverken, börande han, därest brister av honom bemärkas, därom hos överstyrelsen göra anmälan». Sist men icke minst, äger eforus att vid tillsättning av lektors- och adjunktsbefattningar, vari kristendom ingår såsom ämne, avge yttrande om förslag. Men eforus kan även taga

sig vissa rättigheter, såsom helt nyligen varit fallet i Skara, där biskopen behagade vid en anmälan som passerat genom hans händer utan motive-ring anteckna, att klaganden »stört arbetsfriden och den goda kamratandan vid läroverket».

Det ligger i öppen dag, att den första kategorien ärenden med lika stor fördel kan omhänderhavas av nära nog vem som helst, och att den alltså icke kan åberopas som stöd för eforatets bibehållande. Beträffande den andra kategorien, som omfattar inspektionsrätten, är saken lika enkel. Våra allmänna och statsunderstödda läroverk äro föremål för ofta återkommande inspektioner från läroverksöverstyrelsens sida, inspektioner, som utföras av på undervisningens område fullt sakkunniga personer. Den inspektion, som eforus äger rätt att utöva, kan svårigen anses erforderlig vid sidan av den centrala myndighetens, så mycket mindre som det torde vara obestridligt, att biskoparnas kvalifikationer med hänsyn till pedagogisk och profan utbildning icke äro ägnade att göra denna inspektion åtminstone i de profana ämnena alltför sakkunnig och värdefull. Och även i fråga om bedömandet av ämnet kristendom och dess ställning i skolorna torde ett biskopsbrev icke i och för sig utgöra en fullt tillräcklig borgen för vederbörande innehavares kompetens som undervisningsinspektör.

Belysande för överflödigheten och olämpligheten av denna episkopala inspektion är också, att förutom England och Ungern samt delvis Danmark biskoparna och deras vederlikar sakna all inspektionsrätt över med våra läroverk jämförliga undervisningsanstalter, om man bortser från att i Finland, Preussen och Baden sådan inspektionsrätt består enbart ifråga om religionsundervisningen.

Beträffande slutligen eforus' rätt till yttrande vid besättande av lärareplatser i kristendom, så synes mig obehövligheten av denna instans ligga i öppen dag. Biskoparna, såväl som andra förslagsgivande myndigheter, ha därvid endast att, följande tydlig lag, granska och bedöma skriftligen tillgängliga kompetenshandlingar, och det är svårt att inse, att en speciell *biskoplig* granskning skulle kunna, under förutsättning av full lojalitet och objektivitet hos bedömare, ge något annat resultat än den som kungl. överstyrelsen sedermera har att utföra, innan ärendet avgöres av Kungl. Maj:t. Under sådana förhållanden kan den emellertid uteslutande tjäna att göra tillsättningsproceduren onödigt omständlig.

En granskning av eforusinstitutionens innebörd ger således vid handen, att den ur alla synpunkter ter sig som en ren överflödsinstitution, som i nu bestående läroverksorganisation saknar hvarje spår till berättigande, och som därför snarast bör avskrivas.

På grund av vad jag sålunda anfört, vågar jag hemställa,

att Riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t täcktes vidtaga sådan ändring i nu gällande bestämmelser, att biskops självskrivna eforusställning måtte upphöra, och inkomma till Riksdagen med förslag därom.

Stockholm den 25 januari 1913.

A. J. Christiernson.
